

Træskibe 40 år i Nyhavn pinsen 9 juni 2011

Kun dem der forstår at danse... at feste forstår at leve, sådan har digtere, bønder, borgere, håndværkere og de kongelige udtrykt sig, når de havde noget at fejre.

Men helt speciel er sømandens lyst til at danse og feste fordi han i sig har en opspar, indestængt livslyst i sig, som lang tid på havet har opsamlet i han sind, tanker og ikke mindst i hans krop.

Han savnede landjorden og det smukkeste syn... bortset fra en kvinde, var det den landgang der forbandt skibet og kajen.

Når der er noget at fejre så skal man have evnen til at være glad, måske lægge gamle uenigheder eller ligefrem stridigheder bag sig og bare fejre at noget er lykkedes.

Og se nu her ud over havnen... hvilket herligt syn, smukke skibskrog og velholdte master, funklende mellem lakerede bomme og master, glinsende skinkeblokke i skøderne og to og tre skårne blokke der i riggen stækker sig mod den danske sommerhimmel. Vimpler og flag vejer i en vind vi kender som sejlere, og giver de unge udlængsel, for lige så sikkert som det er, at man skal stå en time tidligere op om morgenen hvis man nogensinde skal gøre sig håb om at blive færdig med at istandsætte et gammelt skib... måske mere eller mindre råddent eller rustent eller begge dele, så skal der være en dør, et åbent køje, et landskab, en bjergkæde i horisonten, en ø forude, et mål...

Kort sagt en forventning... et hav eller et ocean som skal besejles, en udefinerlig længslen efter at sejle ud på den tynde hud, som havets overflade er, mellem dybet under kølen, og uendeligheden op mod stjernerne... og stjernerne er virkelig sømandens ven på lange nattevagter.

Polarforskeren Knud Rasmussen starter første Thule ekspedition i 1912 sammen med sin ven Peter Freuchen, efter at de med et skib, som dem vi ser her i Nyhavn, havde passeret Melville bugten i motorgaleasen Motor. Disse isens mænd... spænder buen ud mod nye eventyr i en gigantisk udlængsel sammen med deres grønlandske venner, med de berømte ord... der flyger af glinsende snefug og med alle sanser åbne...plus 350 gøende hunde og skriver:

I dag begynder rejsen, den store fart norden om Grønland, i forårssol og herlig udfarts glæde.

Hej kammerater, lykkelige mænd på tærsklen til åbenbaringer, nye morgenerne skal løfte fligen for det store ukendte, og med solen løber vi vores længsler i møde.

Klare i sindet, for alle klude rede til at lænse ind i nye verdener!
Kan nogen være rigere...

Og sådan er det at sætte gamle sejlskibe i stand, at fuldføre drømmen om at gøre noget færdigt, for nu at skulle nyde glæden ved at gøre søklar, at sætte sejl, beruse sig i glæden ved at finde vej, og glæden ved at komme frem.

Og lykkelige er de sømænd som i det fjerne ser den kyst som de har sejlet efter i måske dage, uger, ja i måneder.

På ethvert skib, i enhver besætning opstår der en frugtbar forventning... og den tyske digter Thomas Manns fra Lübeck skrev, at på bunden af verden, ligger forventningen. Sådan er det... og sådan er sømandens hjerte også, når han får landkending. Alting kører rundt i krop og tanke om forventningen, men en ting er helt sikkert efter at fortøjningerne går i land. Der skal først festes inden alt andet.

Og det er fordi det siden tidernes morgen har været farligt at begive sig ud på havet, og man slap kun godt fra det, ved at udføre ordentligt sømandshåndværk.

På den måde fester vi nu her i Nyhavn, her blandt alle de smukke træskibe, fordi der faktisk er noget at fejre.

Fordi noget er lykkedes.

40 år er gået siden foreningen blev startet i Roskilde til et stævne... og sikke dog et pragtfuldt resultat, man nu ser her ud over havnen.

Jeg kan huske at jeg selv lå i Grækenland med Nordkaperen da jeg fik nys om foreningens stiftelse og jeg meldte mig straks ind da jeg sejlede hjemover igen.

Jeg var selv meget tæt på at købe et af de gamle træskibe som ligger her omkring os nu. Dengang vi unge, forventningsfulde, og fyldt med udlængsel, kikkede efter skibe for at komme ud i verden. Det var midt i midten af tresserne og jeg endte med... med venner... at købe Nordkaperen, som er et jernskib, men det tog vi ikke så stort på dengang, fordi det først og fremmest handlede om at bevare gamle gaffelriggede skibe...

De danske havne lå fyldt med dem og de var alle sammen til salg for mellem 30.000 og 60.000 kr. og der gik nervøse skippere op og ned ad

de små dæk fordi de ikke kunne få det til at hænge sammen økonomisk. Containerdriften stod for døren...

Mange skibe gik til, mange blev solgt til udlandet. Men mange kom også tilbage igen når de skulle repareres fordi det viste sig at den ekspertise som man skal have for at skifte planker, bygge rigtige master eller få de rigtige reservedele til deres Hundested eller Grenå motor, kunne de kun få ved at sejle tilbage over Atlanterhavet og runde de fyrskibe som stadig lå i danske farvande.

Vi er en forening hvor det vi ville, et langt stykke hen ad vejen, er lykkedes... og for nu et øjeblik at lægge alle de smertefulde og tomme tegnebøger lidt væk, ser lidt væk fra hvad det har kostet på privatkontoen af måske brudte ægteskaber, mistede kærester, elskerinder... fordi skipperen forelskede sig mere i skibet end i pigen eller omvendt... at man måske ofrede alt for meget for at få sin smukke skude gjort sejlkklar, ja så er resultatet, at vi fik opbygget en sejlskibsflåde igen, at det er lykkedes os at bevare den maritime arv og give farve på den palet som er en vigtig selvforståelse for os mennesker som elsker skibe, og ved, at vi kommer ud af en lang, lang søfartstradition.

Nobelpristageren Johannes V. Jensen skriver i "Hvor smiler fager den danske kyst" om det, som er væsentligt for os alle.

*Henfarne slægter, forglem mig ej
I arv de gav mig en ædel gave
Henfarne slægter i landets marv
Sig ej fornægter... bevar din arv.*

*Hvad hånden formed
Er Åndens spor
Med flid har oldbonden tømret, kriget
Hver spån du finder i Danmarks jord
Er sjæl af dem der har bygget riget.
Hvis selv du fatter dit væsens rod.
Skøn på de skatte de efterlod.*

Enhver af os der bare har beskæftiget sig en lille smule med danmarkshistorien eller slægtsforskning eller har dykket ned i vores egen private historie opdager... at der findes en sømand i familien.

Det kan være en skipper på en pæreskude fra Femø, en kok i et rederiet ØK der sejlede på varmen, en onkel der var fisker i Flensborg fjord, eller en farfar der sejlede på Grønland, eller som fiskede i alle de blå fiskekuttere som jeg selv har oplevet, der lå fyrre-halvtreds stykker af i Ballen havn på Samsø medens jeg selv lå der med Nordkaperen som det eneste lystfartøj i 1967.

Og så var der alle dem der havde familie som var ansat på Holmen i flåden... og Holmen derovre var i rigtig mange generationer Danmarks største arbejdsplads, og kan i dag travlheds-mæssigt sammenlignes med Kastrup Lufthavn..

Eller vi kendte en ung mand, havde en dreng i familien som stak til søs og som familien næsten havde mistet, men som det viste sig langsomt arbejdede sig hele vejen op gennem klyset til jungmand, letmatros, matros, bådsmand... kom på navigationsskole... (og Københavns første navigationsskole ligger faktisk lige her i Havnegade og ser udefra ud som da den blev bygget så tidligt som i 1865...) og blev tredjestyrmand, anden og første styrmand og som måske endte som skipper på Salpeterkysten nede i Humboldtstrømmen på Sydamerikas vestkyst. Nogle blev skippere på troperne som den danske styrmand på Storebælt overfarten Laurits Ørbæk der giftede sig med en køn pige fra Atollen Anaa... som James Cook syntes var overjordisk i sin skønhed... og Laurits blev en berømt lods for både Jack London og Robert Louis Stevenson i Sydhavet ombord på sin hvide sydhavsskonnert "Tiara Taporó"

For skibe skal ud og sejle når man har arbejdet på dem i årevis. Ja, hver gang vi lægger en dæksplanke, fornyr en stævn, eller skærer tovværk i blokkene, så lægger vi en kurs i tankerne. Vi skal ud og opleve noget, vi skal af sted med familie og venner, vi skal ud og opleve alle de sprøde glasklare morgener... alle morgener på jorden... når vi kommer ud af køjen på en stille ankerplads i morgensolen, laver kaffe i kabyssen, sætter os op på ankerspillet for at nyde en ny dag, i det dejlige liv vi har...

Forholdet mellem slid og meget arbejde er tit ulige fordelt, men en ting ved vi alle... Det er kun i sejlertidsskrifterne, at alt glimrer af guld og holdbarhed... Men sådan er havets virkelighed ikke... Ting går i stykker... Alting går i stykker, eller bliver hurtigt slidt op af tropesol, vejrlig og saltvand. Derfor er det også vigtigt at tingene bliver lavet i en ordentlig håndværksmæssig kvalitet... og til at vejlede med det har vi

Skibsbevaringsfonden som i år kan fejre sit 25 års jubilæum, Selvom der skulle gå 5 år inden Fonden fik sine første sparsomme midler fra den danske stat. Siden har Fondens arbejde været præget af et højt ambitionsniveau, som har betydet, at den danske befolkning sammen med alle jer flittige fartøjssejlere stadig har mulighed for at opleve en varieret flåde af traditionelle brugsfartøjer.

Det startede jo, som vi alle ved, med en tanke om at disse fantastiske skibe i stedet for at blive hugget op eller solgt til udlandet, kunne anvendes til noget fornuftigt.

Skonnerten FULTON kom til at sejle med uartige unger, galeasen SKIBLADNER II sejlede med de mere velopdragne og blev spejderskib, galeasen FRI demonstrerede mod de franske atomprøvesprængninger på atollen Muroroa, i Polynesien, som jeg med Nordkaperen selv har besejlet og der konstateret at den er gennemhullet som en emmentaler ost, og oser af farlig radioaktivitet.

Når vi rensede en fisk i den øgruppe, som hedder Gambier islands opkaldt efter en af de engelske admiraler som tog den danske flåde i 1807, var indvoldene, især leveren, helt sort... Andre sejlede jorden rundt som jeg selv, og atter andre blev simpelthen bare på deres smukke lystbåde i hjemlige farvande..

Men efterhånden som det lykkedes at bevare en fin og varieret samling af brugsfartøjer, blev der også mere og mere fokus på at restaurere med forståelse for det oprindelige.

Det har gennem de sidste 20 år været Skibsbevaringsfondens rolle at være sparringspartner for skibsejerne og desuden være en – desværre oftest – beskeden økonomisk hjælp i den kæmpemæssige økonomiske udfordring det er at drive et traditionelt fartøj.

Æren for dette arbejde må først og fremmest tildeles den frivillige indsats, der udøves af flere tusinde entusiaster, der lægger deres kærlighed, deres penge samt størstedelen af deres fritid i den opgave, det er at bevare den sejlede kulturarv. Dette frivillige arbejde viser, hvor sikkert forankret søfarten og skibene er i den danske folkesjæl.

Men på trods af kriser og dårlig økonomi... men så dårlig er den jo heller ikke... står vi her og ser ud over en smuk sejlskibsflåde, så arbejdes der stadig målrettet med at restaurere den sejlede kulturarv, og som et synligt bevis herpå, kunne Skibsbevaringsfonden sidste år udnævne de første fartøjer til Historisk monument.

I år ligger vores skibe på foreningens 40 års jubilæum så her i sommerens København, vi elskere af godt håndværk, og med en dyb kærlighed til den sejlernation som vi er børn af, og det midt i havnen... og København... du bærer dit navn i selve byvåbnet... Du er havn... og har i hele vores historie været den største og vigtigste havn i landet... og... København, vi elsker dig... og ordet havn... det ved enhver sømand hvad betyder... især hvis han er træt og har sloges med dårligt vejr... Skibsbevaringsfonden kan i år udnævne endnu fire skibe, der på forbilledlig vis er et eksempel for forståelsen af vor søfartshistorie og udvikling.

Det er fire fartøjer, der alle er restaureret med stor respekt for bevaringsmæssige kvaliteter og det er skibene:

Jagt JENSINE fragtskib fra Ålborg bygget i 1852 og skipper er Tommy Poulsen.

Skonnert META fragtskib bygget i søhelten Willemoes fødeby Assens i 1884 Skipper: Peter Lenskjold.

Paketten MJØLNER, fragtskib, bygget i Svendborg 1922. Skipper Peter Lenskjold.

Trawlkutter MARNNA bygget 1940 som fiskeskib. Skipper Per Thomsen.

I skal komme herop og få overrakt hvad I har fortjent...

Og så her til allersidst, for det vil passe mig dårligt ikke at se ind i fremtiden eller have ønsker... så synes jeg at foreningen af gamle lystfartøjer med det vidunderlige kælenavn... øgenavn... de fæle... skulle slås sammen med TS... Det ville Kusk Jensen havde bifaldet, for han skrev lige begejstret om historiske skibe, lystfartøjer og om brugsfartøjer...

Ha' en festlig dag... og husk, det har altid været digtere og søfolk der lukkede de sidste værtshuse...